

British Library (London). Research and Innovation Centre
Research plan, April 1998 to March 2001 / The British Library Research and Innovation Centre. - London : BL RIC, 1998. - 8 p.

A brit könyvtári kutatások új három éves terve

A British Library Kutatási és Innovációs központjának fő feladata, hogy a könyvtári és tájékoztatási szolgáltatások javítása érdekében kutatásokat, fejlesztéseket és innovációkat segítsen, kezdeményezzen, illetve (anyagilag is) támogasson. Ennek során egyéneket és intézményeket egyaránt támogatnak, egyedül, vagy másokkal (más intézményekkel, alapítványokkal) együtt. Az alapfeladat mellett több egyéb funkciót is ellát a Központ, így többek között tevékenységi körébe tartozik a British Library Digitális Könyvtári Programja; biztosítja a brit nemzeti jelentőségű dokumentumok katalogizálásának és megőrzésének céljait szolgáló anyagiak adminisztrációját (azaz kezeli a British Library Grants for Cataloguing and Preservation és a The National Manuscripts Conservation Trust pénzeit); hasonlóképpen kezeli a kulturális minisztérium megbízásából a közkönyvtárakat segítő alapot (DCMS/Wolfson Public Libraries Challenge Fund).

A központ által kiadott új kutatási terv 1998 áprilisától 2001 márciusáig terjed (így az első év 1998/99-re vonatkozik és így tovább), és az a célja, hogy egy évenként aktualizálандó, egymásba kapcsolódó három éves kutatási terv-sorozat kiindulása legyen. Az első évben fenntartják a nyolc kurrens kutatási programot, azonban a továbbiakban sor kerülhet ezek felülvizsgálatára. A nyolc téma elnevezése és célja következő:

- ⑤ **Érték és hatás.** A felhívás olyan kutatási tervekre kér majd javaslatot, amelyek a politikacsinálókat és a döntéshozókat segíti a könyvtári és információs szolgáltatások értékének és hatásának felismerésére, felmérésére és belátására; továbbá amelyek az információ nyilvánosságával, valamint az információipar új fejleményeivel foglalkoznak.
- ⑤ **Digitális könyvtárak.** A program általános célja, hogy a politikacsinálókat, valamint a könyvtári és informatikai közösség minden szektorát segítse abban, hogy a digitális könyvtár jelen és jövőbeli kihívásaira megfelelő válaszokat adhassanak. Az első évben az 1996/97-es felhívás alapján folyó kutatások vizsgálata és értékelése következik, az eredményeket pedig beépítik a következő munkálatokba. Világos, hogy a témában rengeteg jogi, gazdasági, műszaki és pszichológiai probléma van, ezek a területek kapnak prioritást az elkövetkező programban. Kutatásokat kell folytatni a könyvtári hálózatok, a hibrid-könyvtári architektúra és a meta-adatok témakörében is.

- ☞ **Információkeresés.** E téma a legszélesebb értelmezésben magában foglalja mindazon folyamatokat és eljárásokat, melyek által az információt (illetve az azt tartalmazó dokumentumot) tárolják és hozzáférhetővé teszik, a dokumentumok szervezésének (rendezésének) és leírásának minden manuális és gépi rendszerét, valamint a használói igényeknek megfelelő visszakeresés módjait. Így tartalmazza mind a hagyományos könyvtári katalogizálást és osztályozást (amit épp mostanában fedeznek újra fel a World Wide Weben), mind a az új technikákat a bibliográfiai leírások, a teljes szövegek és a multimédia dokumentumok keresésére. Az első év végére várható felhívás két fő témakört fog kijelölni: a multimédia információkeresést és az Internetről való keresést.
- ☞ **Könyvtári és információs szolgáltatások menedzsmentje.** Az első évben a téma 1977-es felhívása alapján folyó kutatások figyelése, értékelése és megszilárdítása várható. A későbbiekben a hangsúly az „új könyvtárak” (pl. a hibrid könyvtárak) témájára, a könyvtárakon belüli új szerepekre és új tartalmakra kerül majd.
- ☞ **Könyvtári együttműködés.** Az együttműködés valamennyi formája fontos, de különösen a különböző típusú (pl. köz- és tudományos-felsőoktatási) könyvtárak közötti, főként az eredmény, és a szolgáltatások javítása érdekében folyó együttműködés. Az első év itt is az 1977-es felhívás nyomán folyó kutatások figyelemmel kísérése, értékelése és megszilárdítása jegyében telik. A további kutatások előre láthatólag a szektorközi együttműködés, valamint a távoktatás és az „életfogytiglani” tanulás (lifelong learning) bekapcsolódásával a szolgáltatások továbbítását a felsőoktatás, a köz- és a szakkönyvtárak között.
- ☞ **Információellátók és információhasználók.** Az új médiák és az információtovábbítás új csatornái megváltoztatják a hagyományos publikációs láncot: régi szerepek válnak feleslegessé, miközben újak fejlődnek ki. Szükség van a változási folyamat tanulmányozására, hatásának mérésére és előjelzésére, és szükséges a felhasználói igények és viselkedésmódok tanulmányozása is. A jelenlegi kutatások egyes felhasználói csoportokra koncentrálnak, most pedig az Internetes információforrások és a nagyközönség kerülnek reflektorfénybe. Elsőbbséget kapnak majd a hátrányos helyzetűek hozzáférési lehetőségeivel, az információs készségek fejlesztésével, valamint az iskolai könyvtárakkal kapcsolatos témák. Az új felhívásra a második vagy a harmadik évben kerül sor.
- ☞ **A „rögzített örökség” megőrzése és hozzáférhetősége.** Támogatandó minden olyan kutatás, ami a nemzeti megőrzési stratégia kialakulásához vezet, szoros együttműködésben a National Preservation Office-szal.
- ☞ **Közkönyvtárak.** A Központ programjai minden könyvtártípust támogatnak, azonban most külön program is nyílik, csak a közkönyvtárak számára, elismervén azt az élénk szerepet, amit az oktatás, a szórakoztatás és az információkhoz való szabad hozzáférés biztosítása terén nyújtanak az Egyesült Királyság minden lakójának és az oda látogatóknak. Az első évben folytatódnak a jelenlegi, a könyvtárakban folyó kutatásokra és a szolgáltatási modellekre vonatkozó munkák. A második és harmadik évben a közkönyvtári menedzsment, a helyi és regionális vezetésben bekövetkező változások és ezek átemelelése a közkönyvtári tervekbe lesznek a kiemelt témák.

Mindezek a programok öt témakörbe csoportosulnak:

- ⑤ *A konnektivitás* (az információs társadalom elérése, és a lehető legjobb hozzáférés biztosítása a lehető legszélesebb közönség számára, ami azt jelenti, hogy az Egyesült Királyságnak szüksége lesz egy „hálózatok hálózatára”, egy átfogó „információs szupersztádjára”) témaköre magába foglalja az információkeresés, a digitális könyvtárak, az együttműködés, a közkönyvtárak, az érték és hatás, a menedzsment és a szolgáltatók és felhasználók programokat.
- ⑤ *A tartalom* (az információs társadalom forrásai; az a nagy és sokféle kihívás, amit a brit intellektuális örökségből való nemzeti digitális könyvtár létrehozása jelent: a szervezeti, az anyagi, a hálózati források felderítésével és a válogatási kritériumok meghatározásával kapcsolatos problémák; az engedélyezési, szellemi tulajdonjogi és copyright kérdések; a szabványosítás) témába a megőrzés, a digitális könyvtár, az információkeresés, a menedzsment és az együttműködés programjai tartoznak.
- ⑤ *A kompetenciák* (készségek az információs társadalomhoz, mindaz, amivel fel kell vértézni az egyéneket s az intézményeket, hogy teljes értékű szerepet játszhassanak a fejlett és tudatos információs társadalomban; mindez számos fejlesztést és kutatást kíván olyan környezetben, ahol az új technológia kihívásai a társadalomtudományi kutatásokkal kombinálódnak) témakört a szolgáltatók és felhasználók, a menedzsment és a közkönyvtárak programjai alkotják.
- ⑤ *Az érték és hatás* témakörbe az azonos tartalmú program illeszkedik.

⑤ *A könyvtár és információgazdaság* témaköre az érték és hatás, a menedzsment és (részben) a digitális könyvtárak programjából tevődik össze.

A Központ támogatja a brit nemzeti bibliográfiai kutatási alapot (British National Bibliography Research Fund), mely főként olyan kisléptékű projekteket támogat a könyv és az informatika világában, ahol különböző szektorok érdekeltsége találkozik, így jelenleg főként

- a könyvtárak, a könyvkereskedelem és a könyvkiadók közötti kölcsönhatás,
- az új technológia alkalmazása az információs láncban,
- a publikációk és használatuk témákat.

A második és a harmadik évben a mindezeket „keresztülvágó” kutatások bátorítására is sor kerül:

- lesz egy „gyors reagálású” alap a fontos új fejlemények és azok hatásainak vizsgálatára,
- támogatást kapnak bizonyos előjelző tanulmányok, mint pl. az információipari fejlemények és a digitális könyvtár új technológiai tárgyában,
- folytatják a nemzetközi dimenziójú, a globális kontextust figyelembe vevő kutatások bátorítását,
- az olyan meta-kutatásokat amelyek a korábban elvégzett kutatásokat elemzik és összegzik,
- a Kutatási Terv, a projektek és a programok értékelésére vonatkozó kutatásokra is adnak megbízást.

A továbbiak a technikai részletekről, a lebonyolítás mechanizmusáról és hasonlókról adnak tájékoztatást, ahonnan csak két adatot érdemes kiemelni:

- ⑤ A kutatások támogatására az első évben közel másfél millió font áll rendelkezésre.
- ⑤ A Központ web-oldalai a <http://www.bl.uk/services/ric/> címen érhetők el.

Mohor Jenő